

Література

1. Желех Р. Іван Боберський – батько української фізичної культури / Р. Желех // Нація і спорт. – Л., 1991. – С. 55.
2. Кругляк О. Стан підготовленості майбутніх учителів фізичної культури та початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання / О. Кругляк // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. –Т. : ТДПУ, 2004. –№ 4. – С. 98–102.
3. Навроцький Г. Удосконалення теоретичної та практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до виховної роботи в загальноосвітній школі / Г. Навроцький, Е. Навроцький // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. – № 3 (7). – С. 31–34.
4. Тюх І. А. Індивідуальні норми фізичної підготовленості молодших школярів у процесі фізичного виховання : дис.... канд. наук з фіз. вих. і спорту : 24.00.02 / Тюх І. А. – 2009. – 210 с.

Анотації

У дослідженні викладено стан теоретично-методичної підготовки вчителів молодших класів з предмета “Фізичне виховання з методикою викладання”.

Ключові слова: навчання, педагогічна освіта, початкове навчання, студент, молодші школярі, фізична культура.

Святослав Мудрик. Состояние знаний учителей начальных классов в отрасли физической культуры.

В исследовании изложено состояние теоретико-методической подготовки учителей младших классов по предмету “Физическое воспитание с методикой преподавания”.

Ключевые слова: учёба, педагогическое образование, начальная учёба, студент, младшие школьники, физическая культура.

Sviatoslav Mudryk. The Level of Knowledge of Primary School Teachers in the Field of Physical Culture.

In the article the level of theoretical and methodological training of primary school teachers on the subject of “Physical education with the teaching methodology” is stated.

Key words: education, pedagogical education, primary education, student, junior schoolchildren, physical culture.

УДК 378:796

Людмила Северіна

Формування фахових компетенцій у майбутніх учителів фізичної культури засобами гімнастики

Луцький педагогічний коледж (м. Луцьк)

Постановка наукової проблеми та її значення. Реформування системи вищої освіти викликане змінами, що відбуваються в соціальній, економічній і політичній сферах життя нашої країни.

Сучасні тенденції розвитку освіти у світі та Україні свідчать про необхідність масштабного впровадження в педагогічну практику професійно орієнтованої освіти, яка сприятиме набуттю студентською молоддю життєво важливих (ключових) компетентностей [1; 2; 3; 4; 5; 6]. Це вимагає нової стратегії пошуку ефективних форм, методів та засобів підготовки шкільного вчителя, як спеціаліста з фізичної культури й спорту.

Завдання дослідження – обґрунтувати вплив засобів гімнастики на формування фахових компетенцій у майбутніх учителів фізичної культури та визначити складові частини їхньої фахової компетенції.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У вітчизняній педагогічній літературі можна натрапити на два схожих поняття: “компетенція” і “компетентність”. Тлумачний словник подає термін “компетенція” як добру обізнаність із чим-небудь; коло повноважень якої-небудь організації, установи чи особи. Тлумачний словник містить також інші тлумачення поняття “компетентність”: який має достатні знання в якій-небудь галузі, обізнаний, тямущий, кваліфікований; який має певні повноваження, повноправний, повновладний [3].

Схожість поданих вище понять не є випадковістю, адже вони походять від одного джерела: *competentia* (від латин.) – узгодженість, відповідність, а *competo* – відповідати, бути гідним, здатним. Варто добре розмежовувати ці поняття, враховуючи вітчизняні мовні стереотипи. Поняття “компетенція” традиційно вживається в значенні “коло повноважень”, “компетентність” пов'язують із обізнаністю, авторитетністю, кваліфікованістю. Тому в педагогічному сенсі доцільно вживати термін “компетентність” [3].

Учені розглядають поняття “компетентність” у конкретному тлумаченні. У вузькому розумінні вона трактується як володіння знаннями, що дають змогу судити про будь-що компетентно; висловлювати авторитетне судження. З іншого боку, поняття “компетентність” розглядається як рівень досягнення компетенцій, тобто тих вузлових питань, стосовно яких фахівець має належні знання й досвід. Згідно з поглядами Н. М. Бібік, компетентність є однією з восьми основних кар'єрних орієнтацій, що пов'язана з настановленнями, наявністю здібностей і талантів у певній галузі [1].

Важливим різновидом компетентності фахівців професійно орієнтованих дисциплін із фізичної культури є соціально-оздоровча компетентність.

М. В. Гарашук вважає, що “формування фахівця фізичного виховання передбачає опанування цінностей соціальної, оздоровчої роботи, які є найважливішою складовою частиною в діяльності не тільки працівника в галузі фізичної культури, а й менеджера, психолога, реабілітолога та фахівців інших професій [4]. На думку автора, який вважає, що “в такому сенсі соціально-оздоровчим цінностями варто вважати етичні вимоги до представників певної професійної діяльності” [4].

Низка дослідників поняття “соціальна компетентність” тісно пов'язують з поняттям “професійна компетентність”, під яким В. В. Камаєва, Н. В. Кузьміна, Л. М. Мітіна, С. С. Рачева та ін. розуміють спеціальні знання й уміння, необхідні для здійснення певної професійної діяльності.

В. І. Болотов та В. В. Сериков вважають, що професійна компетентність – це здатність людини, в основу якої покладені її досвід і знання, уміння вирішувати завдання, які належать до сфери її професійної діяльності [2].

І. Зимня розуміє під поняттям “професійна компетентність” глибоку обізнаність фахівця про умови й технології розв'язання виникаючих проблем, уміння професійно грамотно реалізовувати свої знання на практиці [5].

Професійна компетентність визначає ступінь знань фахівця в професійній діяльності, яка може бути обмежена низкою спеціальних питань. Категорії “соціальна компетентність”, “професійна компетентність”, “професіоналізація” та “професіонал” не синонімічні, оскільки особистість може бути професіоналом, але не бути компетентною в цьому питанні, або, навпаки, особистість не є професіоналом, але є компетентною в цьому питанні чи ситуації.

Серед спортивно-педагогічних дисциплін “Гімнастика з методикою викладання” є домінуючою в підготовці студентів до педагогічної діяльності й передбачає вивчення теорії та методики викладання гімнастики, оволодіння технікою гімнастичних вправ, а також професійними навичками й уміннями, які необхідні для педагогічної та організаційної роботи в загальноосвітніх школах й інших навчальних закладах. Оволодіння предметом становить самостійну, логічно завершену систему навчання, куди входять лекційні, семінарські, практичні, оглядово-методичні заняття, навчальна практика, самостійна й індивідуальна робота студентів.

Метою курсу гімнастики є підготовка студентів до педагогічної діяльності, що передбачає вивчення теорії та методики викладання гімнастики, оволодіння технікою гімнастичних вправ, а також професійними вміннями й навичками, які необхідні для педагогічної та організаційної роботи в освітніх закладах національної системи фізичного виховання.

Основа національної системи фізичного виховання – фізичні вправи, сформовані у вигляді гімнастики, ігор, спорту й туризму, які, зі свого боку, становлять єдину систему засобів і методів фізичного виховання. Саме гімнастика є одним з основних засобів формування складних рухових навичок та вмінь. Таким чином, гімнастика як система спеціально підібраних фізичних вправ і науково обґрунтованих методичних прийомів спрямована на:

- всебічний гармонійний розвиток організму в цілому й окремих його систем;
- удосконалення функціональних можливостей і здібностей, зміцнення здоров'я й загартування, забезпечення високої працездатності та збереження творчого довголіття людей;
- оволодіння спеціальними гімнастичними руховими навичками, знаннями й уміннями, необхідними в повсякденному житті, на виробництві та для захисту Батьківщини;
- виховання моральних, вольових й естетичних якостей людини.

Характерною особливістю гімнастики є те, що нею можуть займатися люди, різні за віком, рівнем підготовленості, статтю та станом здоров'я. Доступність гімнастичних вправ дає змогу застосовувати їх у дошкільних навчальних закладах, у школах і ВНЗ, в армії та на флоті, у системі добровільних спортивних товариств, у лікувальних установах, реабілітаційних і фітнес-центрах.

Окрім того, заняття гімнастикою сприяють:

- профілактиці від багатьох захворювань;
- підвищенню життєдіяльності й працездатності людини;
- оздоровленню та активному відпочинку після напруженої розумової праці;
- розвитку мобільності центральної нервової системи.

Методичні особливості та безліч засобів гімнастики дають змогу послідовно й гармонійно розвивати здібності учнів та тих, хто займається, ефективно розв'язувати оздоровчі, освітні й виховні завдання фізичного виховання.

Аналіз літературних джерел та власний досвід дали можливість визначити засоби гімнастики як для загальноосвітніх, так і для вищих навчальних закладів.

Упровадження в навчальний процес виділених нами засобів гімнастики сприяє покращенню ефективності занять із фізичної культури (рис. 1.).

Рис.1. Засоби гімнастики

Стройові вправи – це способи сумісних дій у строю. Вони використовуються з метою зручного розміщення учнів для розв'язання поставлених завдань; швидкого перешикування з одного місця в інше; виховання дисциплінованості, навичок колективних дій; формування гарної постави, стройової виправки; виховання почуття ритму й темпу.

Загальнорозвивальні вправи (ЗРВ) – це вправи, які застосовуються для загального розвитку всіх частин тіла та виконуються без предметів, із предметами, а також на приладах. ЗРВ, як правило, складають у відповідні комплекси, використовуючи різні предмети: гімнастичні палиці, гантелі, обручі, м'ячі, скакалки, булави, лави, еспандери, футболи, степи та ін.

Вільні вправи – це поєднання вільних, акробатичних і хореографічних вправ, а також елементів художньої гімнастики. Сполучення таких вправ успішно можна виконувати різними частинами тіла (руками, ногами, тулубом – потоково та у вигляді комбінації).

Прикладні вправи – це вправи, що застосовуються в повсякденному житті, на виробництві, а також у воєнних умовах. Основу прикладних вправ становлять природні рухи, ходьба, біг, стрибки, метання, подолання перешкод, лазіння й перелітання, перенесення вантажу.

Вправи на гімнастичних приладах – це основний зміст спортивної гімнастики. Вони є вищим проявом фізичних можливостей гімнаста та вимагають дуже тонкої координації рухів і великої

фізичної сили, уміння орієнтуватись у складних положеннях, умілого узгодження різних сил, що виникають у процесі виконання вправи, та рішучості й сміливості.

Акробатичні вправи – це вправи, які об'єднують акробатичні стрибки й статичні акробатичні вправи. Прості за координацією та м'язовими зусиллями, їх можуть виконувати початківці й діти; а складні вправи, які вимагають високого ступеня розвитку фізичних можливостей, доступні лише спортсменам високої кваліфікації.

Вправи художньої гімнастики характеризуються рухами рук, ніг, тулуба, які виконуються у вигляді комбінації, подібно до вільних вправ є дієвим засобом естетичного виховання.

Стрибки (прості й опорні) розвивають багато різноманітних якостей (спритність, стрибучість, функцію рівноваги та ін.), формують спортивні й прикладні навички.

Рухливі ігри та естафети – широко використовують у гімнастиці. Вони значно підвищують емоційний стан, виховують почуття колективізму, активність, ініціативу, наполегливість тощо.

Загалом у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації мають відбутися комплексні, системні зміни, які повинні в результаті забезпечити формування якісно нового освітнього середовища. Такі зміни також повинні відбутися в системі підготовки майбутнього вчителя фізичної культури.

Висновки. Отже, професійна компетентність визначає ступінь знань фахівця в професійній діяльності, яка може бути обмежена низкою спеціальних питань. Тільки після оволодіння низкою вмінь, навичок і методичних прийомів гімнастики, якими фахівці з фізичної культури користуються для розв'язання поставлених завдань під час організації педагогічного процесу, у студентів сформуються фахові компетенції. Ступінь використання набутих знань у подальшій педагогічній діяльності визначає рівень компетентності майбутніх вчителів.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження вбачаємо у впровадженні засобів гімнастики в навчальних закладах I–II рівнів акредитації.

Література

1. Болотов В. И. Компетентная модель от идеи к образовательной программе / В. И. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2003 – № 10.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К. : ВТФ “Перун”, 2001. – 449 с.
3. Воронін Д. Питання готовності вчителів фізичної культури до професійної діяльності / Д. Воронін // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – № 2 (14). – С. 27–31.
4. Жалій А. П. Гімнастика : навч. посіб. / Жалій А. П., Палига В. Д. – К. : Вид. об'єднання “Вища школа”, 1975. – 356 с.
5. Зимняя И. Ключевые компетентности / И. Зимняя // Высшее образование. – 2003. – № 5.
6. Синиця С. Теоретичні знання як фактор становлення професійно компетентних фахівців з оздоровчої аеробіки / С. Синиця // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – № 4 (12). – С. 21–24.

Анотації

У статті пропонуються шляхи формування фахових компетенцій майбутніх учителів фізичної культури засобами гімнастики.

Ключові слова: фізична культура, компетенція, компетентність, гімнастика, засоби гімнастики, майбутні вчителі.

Людмила Северина. Формирование профессиональных компетенций у будущих учителей физической культуры средствами гимнастики. В статье предлагаются пути формирования профессиональных компетенций будущих учителей физической культуры средствами гимнастики.

Ключевые слова: физическая культура, компетенция, компетентность, гимнастика средства, гимнастика, будущие учителя.

Liudmyla Severina. The Formation of Professional Competence Among Future Teachers of Physical Culture With the Help of Gymnastics. The article suggests the ways of formation of professional competence among future teachers of physical culture with the help of gymnastics.

Key words: physical culture, competence, capacity, gymnastics facilities, gymnastics, future teachers.